ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigne“ — Cettigné (Monténégro)

За ЦРНУ ГОРУ појединн број 10 пара.
За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ појединн број 20 пара.

БРОЈ 68. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 25. АВГУСТА 1912. ГОД. ГОДИНА V.

Цетиње, 25. августа

С болом у души заустављамо се нарочито на догађаје, који су се овијех дана одиграли у отоманској царевини са нашим незаштићеним живљем, које и дан данји служи као нишан крволоштва и обијести свирјепих и разузданих турских хорда и над којим се још једнако врше најгнуснија звјерства.

Као што се зна, баш у тренутку када је са Босфора прокламовано широм цијелог свијета да је мир и ред у отоманској империји повраћен и кад је просвјећена Европа изашла својим декларацијама да ће она предузети у своје руке да се прилике у Турској среде — над српским живљем у отоманској царевини извршен је грозан покољ. Прво се устало противу Срба у беранској нахији, када је бачено све под нож и угарак обијесних и разузданих хорда, које су клале и убијале не само одрасле, него су притиле и угњетавале све од реда, не остављајући чак ни нејач и слабе женске на миру.

И док се још невина крв безбројних жртава пушила, извршен је покољ над Србима у Сјеници и Бијелом Пољу, а одмах затим настао је канибалски покољ Срба по многим селима у Новопазарском Санџаку.

Тиме су разузданe турске хорде крунисале силна своја звјерства учињена над хришћанима у отоманској империји, а као што сви знаци говоре ни сада се на томе неће стати, јер се крволочни башибозук толико острвио, да ни од чега не преза и једнако ради на истребљењу српског живља у отоманској царевини, који је чак и од стране турских власти остављен на милост и немилост необузданe и крволочне руље, која је постала држава у држави и којој није ништа свето.

Само то, па је довољно да се види какве прилике владају у отоманској царевини и да је нопобитна чињеница, да су Турци неспособни за културу и да се никако не могу привићи цивилизованом животу. Они су остали онакви исти као што су дошли прије неколико стољећа у Европу, неспособни да се не само култивирају, него и да културу око себе подносе. Јер то што се одигравало и одиграва у отоманској царевини нема чак ни међу најзабаченијим и најдивљијим племенима ни Азије ни Африке.

Ми, као вјековни сусједи њихови, од појаве њихове у Европи па све до данас, одавно смо с тиме на чисто, јер нас је увјерило њихово непомирљиво држање и према нама и према другим јој сусједним државама. Само као да у то још нијесу увјерени они који тако громогласно диктују одржање status quo-а на Балкану и који би ову разграђену земљу хтјели силом Бога да одрже, па ма и по цијену пролијевања невине хришћанске крви.

Кад то настојавање Европе за одржавање statis quo-а не би било на нашу рођену штету и кад га не бисмо плаћали тако често, скупо и тешко животима своје браће, кад не би то било у општем интересу, а нарочито у прилог балканских држава, кад би то настојавање, истичемо, хумано било, ми бисмо још могли разумјети такво држање Европе. Али у нама се све буни и не можемо никако да разумијемо од куда то дође, да се једна разграђена земља као што је Турска силом одржава од стране „хумане“ Европе на нашим слабим плећим, крвљу и животима нашим, од куда „хумана“ Европа овако нехумане тежње има!?

Све оно што се одигравало и одиграва у турској царевини, а нарочито крвави покољи у Беранама, Сјеници, Бијелом Пољу и у осталим њеним покрајинама, и сувише јасно показују, да је Турска далеко заостала од цивилизације и да је неспособна за сваку културу. Азијатске хорде и сада послије више од пет столећа исте су онакве какве су биле прије него су продрле у Европу. Оне немају појма о држави, о човјечности, па ни о најелементарнијим позивима државнога живота. С њим је тешко живјети и у сусједству, а још теже живјети под њима.

И кад за толико стољећа те разузданe азијатске хорде нијесу могле да се прилагоде културном животу и кад своју државу нијесу могле послије толико времена да уведу у ред модерних цивилизованих држава, апсурдно је и помишљати да ће се то моћи сада: да оно што нијесу могли постићи стољећима, да ће моћи постићи данима или годинама.

Сусједним државама турске царевине не може се пребацити никаква некоректност према њој, отоманској царевини. Чак шта више Црна Гора у тој коректности толико је далеко ишла, да јој је то било само на рођену штету. Она не само што није ни једном приликом покушала да се користи ма којом недаћом сусједне царевине, него је још трпељиво сносила и сама недаће од тога, подносећи врло често бахнитост азијатских хорда и разузданог башибозука, чије су обијести запљускивале и саму нашу границу, па и преко ње у многим приликама прелазиле.

У тежњи да ма по коју цијену одржи коректне односе са царевином, Црна Гора, као и остале балканске државе, подносила је прије да се огријеши о прекогранично становништво српско, него да се иоле замјери сусједној царевини, која јој ту коректност, пажњу и жртве враћа покољем Срба у Турској, насртањем на њено мирно становништво и најодвратнијим претњама, које се изливају чак и из уста једног од најпрвих министара турских!

Ако икад, сад се најбоље испољило, да Турска још није дозрела за државни живот и да није у стању да управља сама собом и да од обијесних зулумћара и крволока није способна ни сама себе да одбрани, а још мање да заштити мирно становништво своје. То су најновији крвави догађаји најбоље посвједочили, као и то што су Срби буљуцима почели да бјегају и да голе животе спасавају испред те дивље најезде у српске слободне земље, тражећи од њих заштите.

То, што се већ вијековима дешава Србима у отоманској царевини, кад их насилници као зечеве тамане и немилостиво истребљују, да се десило само једном Нијемцу или коме другом, ова иста „хумана“ и „просвијећена“ Европа сасвијем би другаче поступала него сада што поступа. Довољно је само да се коме од њихових — као оно у боксерском устанку у Кини, па ту скоро у Мароку и т. д. — ма што деси, па би се ту дигла паклена граја. Било би ту и оружане интервенције, и протеста, и опште и сваког чуда и покора. А кад се с године у годину стотинама српских породица у Турској истребљују, то се не само дозвољава и толерира, него се још и противу слободних држава устаје и забрањује им се да и један покрет учине. И све то под видом хуманитарности и у славу одржања status quo-а!

Кад нам већ не може бити, кад се већ стављамо као изузетак и не дозвољава нам се, да сами своју потлачену браћу бранимо, да с њима њихову тешку судбину дијелимо и учинимо крај овоме паћеничком животу, чудно пада држање Европе што сама још ништа не предузима да се истребљивању Срба у Турској учини једном крај? Нама не да, да своју браћу, да крв крви наше, да кост кости наше, душу душе наше узмемо у одбрану и заштитимо, а овамо и сама ништа у одбрану њихову не предузима! Нама не да, и сама неће! Азијатске хорде пушта да по милој вољи бјесне, кољу, хараају и наш живаљ тлаче и истребљују, а нама још опомене шаље да сједимо на миру и да скрштених руку равнодушно гледамо како нам се братска крв пролива и како се браћа наша непрекидно истребљују!

Не да је Српска Голгота висока као Арарат, него да је висока толико колико све планине у једно износе, страдању и мучеништву српског народа одавно би крај био. Не у зноју и у крвљу, него преко степеница небројних љешина српских, српски народ би већ свој крст на своју Голготу изнио!

Пут, који су изабрале велике силе, а које нас нагоне да се ослањамо на њихову мудрост и увиђавност, није се до сада показао као добар и правилан, јер се испољило, да не води поуздано правилном срећивању балканског питања и одстрањавању оних узрока, који огрожавају мир на Балкану. Он мора бити краћи и одлучнији. Не смије бити заобилазан, нити кривудати час на ову час на ону страну, него изравно, поуздано, одлучно и брзо да води свом циљу.

Тако и никако другаче ми можемо само гледати с поуздањем на акцију великих сила и положити сваку наду у увиђавност и правдољубивост њихову.

Крвави догађаји, који су се послиједњих дана у турској царевини одигравали и одигравају са Србима, јасно показују пут, којим треба одмах одлучно кренути. Ако је Европи одиста стало до тога да се једном на Балкану заведе ред и мир, онда нека још одмах одлучно и одрешито натјера Турску да заведе у својој држави ред, и једном за свагда стане на пут онаквим и сличним догађајима, истребљујући до корјена све деструктивне елементе у њој, било сама било руковођењем великих сила, или, ако се буде као до сада устручавала присилне акције, нака бар остави одријешене руке нама, да се ми сами побринемо за судбину своју и нашег живља у отоманској царевини. Нама живота треба и ми хоћемо да живимо. А живота нам не може бити, ако се дозволи да овако стање и даље остане.

Право на живот нити нам ко може одузети, нити ћемо га тако лако пустити. Нашим прсима вијековима смо служили као грудобран од најезде бијесних Азијата. Нашу су браћу притили, покрајине нам одузимали и тлачили нас на сваком кораку. Српска царевина била је у процвату и на високом ступњу културе још онда када се за многе досадање државе није ни знало. Од куда дође то да смо осуђени да још једнако страдамо и патимо и сада када се треба да развијамо и напредујемо? А живота нам не може бити, а још мање напретка, ако се дозволи да и даље будемо у односима са једном таквом државом као што је то Турска. У мјесто да радимо на процвату и напретку свом, ми морамо и на даље да смо вјечито на мртвој стражи и да с оружјем у руци проводимо најбоље дане чувајући крвљу искупљену државну тековину своју, а већ и да не говоримо о судбини нашег народа под турском царевином.

Није то сат и два, дан и два, година и двије, деценија и двије, него су ово вијекови. Стрељења је нашег било доста и не треба нас

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

без узрока бацати више у тешка искушења.

Оваквом тешком стању треба учинити крај: или завести ред у Турској и једном нас за свагда заштитити или нас оставити самима себи, да ми о својој судбини ријешавамо.

Трећег излаза нема и не може га бити, да се балканско питање једном скине с дневног реда и мир поврати.

По листовима

Збор слугиних слугу

„Србобран“ доноси: Док се читав култ[illegible] раја над крвопролићима у Турској и док се сви Јужни Словени, а нарочито Срби, налазе у највећем узбуђењу, дотле сарајевски „Зеленик“, „гласник муслиманске народне организације“ и позивног вође позватог Шерифа Арнаутовића доноси:

„Ових неколико ствари изазвало је на Цетињу и у Београду међу омладином и *дјечурлијом*, што су им заиста демонстрације и митинзи, негодовање и незадовољство па се јунаци састали и донијели некакве резолуције, у којим се енергично тражи од краљевске владе (!) на Цетињу, односно у Београду, да пређу у акцију, да наврше рат Турској и да се коначно једном ослобађају неослобођено Сриство. У ову дјецу пристало је неколико неозбиљних људи, на нападају „грдног болесника на Босфору“ на онај исти начин, како су га нападали 75. и 76. године. Господа су Бани мало угријани на мисле, да је сад — кад је очна мећу Арнаутима — најзгоднији моменат, да на Турску нападну.

„Суз бре!“

Кад би Турска сва горила у пламену, она би ипак у стању била са самом анадолском војском, да *балканским пладарима — просјацима* стане преко у прса и да им покаже да болесника на Босфору ни јача сила не може свладати, а некмо ни државе, којим је до јуче султан садаку дијелио.

Арнаутски је устанак унутарња ствар Турске и нека се нико не вара, да ће им усташе при нападу на Турску помоћи. Не, него обратно: Чим су Црногорци почели наваљивати на границу Турске, сутра дан нас је брзојав извијестио, да сви побуњени Арнаути траже од владе оружје, да ударе на Црну Гору. Упамтите, да су Арнаути муслимани па ће *са сваким мусиманом* на свијету поћи заједно и *пороши Срба* и проти Црногораца“.

Не преносимо то због уображене оријенталне дрскости, којом тај испад органа босанских муслимана кити, јер држимо, да је многима њима познато стругање с Вучјег Дола, него да и опет упозоримо извјестан дио наше необавијештене јавности на држање муслимана у Босни и на подмуклост њихову. Вук даку мијења.

Тјешни нас само што овако не мисле сви босански муслимани. Ово је само збор слугиних слугу, измећара туђих измећара, који се пророку клањају, а Штадлеру стопе љубе и туђину служе.

Мир између Италије и Турске

О погодбама, под којима би Италија пристала на мир, јавља римски дописник париског „Tems-a“, чије су информације обично тачне, ово:

Италија хоће потпуну и читаву сувереност над Либијом, и без тога сви су други преговори сувишни. У ствари халифата Италија је спремна признати оно, што је Аустрија признала за Босну и Херцеговину, уз услов, да се муслиманско становништво не смије бавити политиком и да је либијском становништву слободно признати халифа у Цариграду или ког другог вјерског поглавицу. Ово је изнесено из обзира на Сенусе, који се за вријеме рата држе строго неутрално. Италија ће вратити Турској острва, али обзиром на обвезе према тамошњем становништву, тражи јамства, да ће становницима острва остати очуване њихове повластице. Требало би уз учешће великих сила створити нов устав за Егејска Острва. Неизвјесна је судбина Стампалије. Талијански би адмиралат хтио да се ово острво задржи као стоваришће угљена на источном Средоземном Мору, но о том није још ништа одлучено. Још је једна деликатна тачка у талијанско-турским преговорима: Јемен. Италија је подупирала претендента Сиди Идриса, па сад настојава да Порта склопи с њиме сличан споразум ономе, што га је склопила са имамом Јахном. Осим тога Италија је спремна не финансиске одштете, и у том неће бити шкрте руке. Свршетком године талијански ратни трошкови износиће око пола милијарде, а уза све то је талијански буџет сачувао сву своју еластичност. — У Риму су уза то скептични, пошто интенције новог отоманског министарства нијесу још тачно познате.

Рад грофа Ерентала

— Гроф Ерентал као аустро-угарски министар спољних послова —

Еренталов рад почиње тиме, што он, као најмаркантнија личност Тројног Споразума и Tripelente, жураше тамо-амо, као што су још сигурно у живом памћењу његови чести састанци са Едуардом VII. и Clémenceau-ом у Карлсбаду, који у Берлину изазваше немалу непријатност, — и баш тада дође изненада удар велики: анексија Босне и Херцеговине. Ми стојимо још рано на близо овој афери, да бисмо са сигурношћу могли рећи, да је она заиста била једна добит за углед и положај двоструке монархије међу весилама. Можда су овијем — али то сигурно само привремено — добили престиж Аустро-Угарске: јер се не смије никако занијекати, да ово активној вијести стоје на супрот многобројне посљедице, довољно јаке, да њен ефект скроз паралишу. Нек се само помисли на знатне губитке аустриске трговине и индустрије, које је проузроковао турски бојкот, а поред тога нек се сјети и на огромне суме, које је монархија исплатила Турској под видом откупа државних добара у Босни, која се свота опасно и сумњиво приближује једној ратној општети; у исто вријеме финансиски некомензурабилна и оптерећена све вишим остатком дуга јако пада монархија у тежини. Овијем потезом руке неизмјерно је порасла мржња Италије — или опрезније речено незванично Италије, — као и балканских Срба, чија мржња умало не доведе до објаве рата, и то — као што је сада уопште додано — једнога рата на три фронта. Изванредни трошкови на оружање Аустро-Угарске приликом ратне опасности, од државника, који су у то посвећени, рачунају се на једну милијарду круна; премда би ови издаци могли нешто мањи бити — чињеница је пак та, да су наоружањима, иначе до 1908. године доста погодне, аустриске финансије веома тешко уздрмане. Па чак још и данас осјећа царство у свима врстама финансиске послједице — ове велесилске игре. У 1908. године почеше опадати њени државни папири, па и данас то још не престаје.

Као пикантан примјер може се овдје додати, да је сада двострука монархија финансиски на цједилу и гола за сваку приправу рата. Државни дугови у 1912. години досежу 13 милијарду, док јадно стање касе, које би било на расположењу за рат, једва ако износи 800 милиона кр., а то би било управо за први дан мобилизације; по прокламацији рата, морао би, дакле, одмах за 24 сата слиједити државни банкрот! Како пак Италија много друкчије стоји у овом погледу, чији издатци за рат у Триполису, у најгорем случају, једва ако за дан износе 4000,000 лира, док се њен буџет према сваком познатом експозеу министра ризнице са огромним остатцима гнезда!

Ко би послије свега овога анексију сматрао на добитној страни, заиста би имао луду кураж! Свакако је титула грофа за Г. von Aehrenthal-а прескупо стала народе „дунавске монархије“.

У доба анексије пада једно шире и даље мајсторско умствовање г. грофа: бламажа од српско-хрватске коалиције. У вријеме највише ратне опасности појављена, као што се зна, у више бечких новина, а међу њима и у „Neue Freie Presse“ — у овој из пера историчара d-r Fridjung-a — појавили су се о том више чланака, који су били инспирисани са Бал-плаца, а у којима се причаше о тој фамозној српско хрватској коалицији, и бјеху именоване и групе посланика хрватског сабора, велеиздајство, конспирисање са биоградским круговима и друге побуђујуће ствари. Кад, на тај начин, окривљени ступише на оптужничку клупу, показало се дакако, да су документи, које је министарство спољних послова дало бечким листовима на расположење, на којима се базираху сви нападаји против коалиције, фабрикат једног среброљубивог конфидента аустро-угарског посланства у Биограду, дакле, бијаху траже савршено без вриједности.

Али се најсвјетлије расвјетљује неспособност грофа Ерентала из околности, што му ни до сад не пође за руком поред свих напора, да ушљед анексионе кризе прекинуте конце споразумљења с Русијом, опет привеже. А бијаше прије увијек срдачан договор између Аустрије и Русије од несрећног по њу држања двоструке монархије у вријеме кримскога рата — када је то Аустрији код свих сила много нашкодило — примјетно ишчезао тако, да Русија ипак још увијек умијаше и знаваше добра сусједа наћи на југо-западу, прије него што би се у свјетској политици дошло до одлучног ударца; такав је исто случај био прије посљедњег руско-турског рата, а тако исто и прије руско-јапанског рата. Када Ерентала позваше из Петрограда на Бал-плац, обећаваше се у Бечу бољи односаја са Русијом; та свак знаваше, да га је са тадањим руским министром спољних послова г. Извољским само особито пријатељство везивало. Тај важни однос искористи гроф Ерентал искључиво за то, да би при познатом интервјуву у Buchlau, непосредној предигри анексионе кризе, г. Извољског поштено и ваљано у њу увукао! Што је тада слиједило, тог се свако још сјећа — односаји са Русијом остадоше још до данас поремећени; најјаче и најјасније се истиче непаклоност петроградских кругова том приликом, када је цар Никола на свом путу за Раконићи један лук преко пола Европе учинио, само да не би ни у једну тачку додирнуо омразну Аустрију. У читавом посљедњем времену читаше се додуше у неколико, очевидно на Бал-плацу написаним, чланчића о разним путовањима раније амбасадора грофа Берхтолда-у Петроград, које, како се чини, требаху да имају циљ, да тамо само сондирају опрезно опет једно приближавање — али се ипак овдје у ствари ради отворено само за један басон d'essai, јер се до једног таквог пута до сад, како изгледа, још није дошло. Само такво и једино то зближење је за Аустро-Угарску неодбијена и неопходима потреба за случај каквог рата с Италијом. Аустро-Угарска неће никад тако што год хотимице проузрочити; али да се у Италији на тако што жедно изгледа, то је истинита и отворена тајна. Исто је тако мало познато, да данас Италија дуж аустриске границе пет корпуса држи, увијек више трупа гомила на сјеверо-исток, и на границама сваки врхунац утврђује. Нек се даље обрати пажња на мрски језик свих талијанских новина, без разлике партиског положаја, против „савезника“, кога приликом анексије извољеху „стари шакал“ назвати; још увијек настоје и гаје нескривену жељу за самопосједовањем Адрије, да би стекли Арбанију, — то су жеље, на које се можда данас, још као фантазије, смијукати може, али које су се дубоко учврстиле у народној свијести Италијана. И да се у Риму увијек једно отворено ухо има за такве збиљске и тобожње жеље, а да се посједује и одлучност и обзирност, да се ове жеље у даном моменту у дјело приведу, доказује напад на Триполис. Такође се зна у Бечу одавно, да је између Италије, Србије и Црне Горе закључена тајна војничка конвенција у случају рата са Аустро-Угарском.

До год цар Франц Јосиф живи, мир ће владати; али овај „књаз мира“ је 82 годину напунио и сасвијем оронуо. Зато, дакле, Аустрија потребује најмање један лојални односај к Русији, да би ова потоња, ако би се збиља луди духови на Балкану против Аустрије латили оружја, овиј ема један оштар и снажан Quos ego довикнула, довољно јак, да усијане главе у Биограду и на Цетињу опет у разум доведе. Да се не би криво разумјело, нека буде овдје особито истакнуто, да с ближењем ка Русији, не треба можда спремати расклиматање и расцјепа аустро-угарскога савеза са Њемачком. Послије, као и прије, савез аустро-угарски са Њемачком мора звијезду водиљу аустриске политике образовати! Али зар није и Њемачка поновила и са успјехом покушај учинила — нек се сјети само на посљедњи интервјув монарха у Потсдаму — са Русијом, да у добрим сусједским односајима остане? Зашто не треба и из Беча исти покушај учинити? Свакако је гроф Ерентал данас у Петрограду bête noire; тога ради морао би његов службени наслједник овдје први корак на побољшање учинити.

Такође нас мора срести опасност једног даљег, ширег кривог разумијевања. Наиме, могла би се из горњих редова разабрати несрећна и кобна жеља, према

ПОДЛИСТАК

ИЗ РЕВОЛУЦИЈЕ

Анатол Франс

—

Вратар је закључао врата иза некадашње грофице Фана д' Авне, која је, како је на листи стајало, била затворена «у интересу јавне безбједности», а у ствари зато, што је примала у своју кућу проскрибовне.

Она је сједјела на једној клупи, док су је запитивали за име и остало, и мислила је:

Боже мој, шта ће ово. Шта хоће ти од мене?

Стражар је давао више утисак каквог мрзовољног него рђавог човјека. А његова лијепа кћерка стајала је зачуђена у својој бијелој блузи са кокардом и народним бојама.

Он одведе Фани у једно пространо двориште на среди кога је била једна лијепа акација. Тамо је чекала док су јој спремили кревет и сто у једној соби, гдје је било још пет затвореника. Кућа је била пропуњена и ништа није помагало, што су сваког дана прекобројно одводили на гилотину. Комитет се брижљиво старао за све нове и нове госте.

У дворишту видје она једну младу жену, која се сва заузела да уреже једно слово у кору једног дрвета и она у њој познаде Антонету од Оржака, своју другарицу из дјетињства.

— Ти овдје, Антонета?

— Па и ти, Фани? Рекн, да ти кревет метну поред мога. Ми имамо много да причамо једна другој.

— Мој муж, драга Фани, ах. Боже, ја њега баш нијесам мислила. Али нема право. Он се заузимао, колико је могао за мене... Свакако је и он овдје негдје у затвору.

— Шта радиш ти овдје, Антонета?

— Мир... Колико је сати? Кад избије пет, доћи ће пријатељ, чије сам име урезала, који се већ не може рачунати у живе, јер ће данас у подне бити послан у суд. Он се зове Герин и био је добровољац у сјеверној армији. Ја сам га овдје у затвору познала. Диван млад човјек. — Али сад ћу прво за тебе да се побринем, драга моја.

При том ухвати Фани око струка и оде с њом у собу гдје спавају. Оне су успјеле да могу бити заједно.

У јутро су морале све заједно опрати своју собу. Вечера је била просто справљена. Свака затвореница имала је дрвен тањир и дрвену виљушку (метаде су биле забрањене) и добијала је своју порцију купуса са свињским месом. Фани с неразумијевањем посматрала је многе од ових жена, које су биле ведре и задовољне сједећи за овим грубо постављеним столом. Као и госпођа од Оржака и све остале биле су брижљиво очешљане и обучене. Дјеца смрти имала су још увијек жељу, да се допадну. Њихов разговор кретао се око галантних авантура и мало по мало и Фани би заинтересована овим чудним животом, гдје је смрт давала љубави необичну драж.

Неописани немир је обузе, она је чезнула за једним стиском руке.

Она је опет мислила на човјека, који ју је волио, а коме се није подала и осјећања горког кајања цијепало јој је срце. Сузе су јој текле преко образа. Она је посматрала лица при једној свјетлости лампе, која је жмиркала за вријеме обједа, и мислила:

»Ми ћемо све заједно умријети. Зашто сам ја тако тужна, и зашто је тако моја душа немирна, кад ове друге жене тако олако узимају смрт као и живот?

Она је цијеле ноћи плакала лежећи на својој тврдој сламарици.

Двадесет дана је прошла лагано и једнолико. Двориште, гдје су се иначе скупљали они, који се воле и у мраку и усамљености се тражили, било је сад пусто. Фани није могла издржати у загушљивом коридору него је изашла и легла испод расцвјетале акације, која је била у пуном цвијету и ширила око себе сладак мирис.

Испод Антоанетиних слова, које је она утисла у дрво, опази неку хартију иглом избодену и на њој стихове пјесника Бижеа, који је такође био у затвору:

У сјенци овога дрвета нека сриа,
Која невино пати од једног суровог доба,
Заборави у слатким оловима љубави
Горке болове усе тамнице.
А ви, који јошом у срећној будућности
Проводите уски простор [illegible] затвора,
Вама ће пјесма умрлог пјевача рећи:
Чувајте ми и поштујте ово дрво.
Оно је болне душе пуно страшније нежне
Испуњавало осјећаје среће и мира,
Оно је умило вруће људске сузе
И под његовим заклоном среће је царовала.

Кад је прочитала ове стихове, она утону у сањарију. Преживјела је у мислима цио свој живот. Све се сведо на то да се удала без љубави и да је музиком и пјесмом скраћивала себи вријеме, да је упознала само пријатељство, пријатељство у коме није било патње. И тада је дошао један човјек, који јој је рекао, да је воли. Она му је допустила да је воли, али му не приноаде цијела. И тек сад овдје у тамници осјећала је она шта би имала од љубави.

И при мисли, да мора сад умријети, паде у очајање. Њој бјеше, као да је пробија хладан смртни зној и да се купи на челу. Дохваћена неким безименим страхом, она се окрете небу и прошапта:

»Боже мој, дај ми само наду опет«.

У том трепутку она чу лаке караке, који јој се приближаваху. То је била Розина, кћи чуварева, која ју је овдје потражила, да се овдје с њом тајно разговара.

— Грађанко, рече јој лијепа дјевојка, сутра увече ћете човјек, који те воли чекати у авенији опсерваторије. Узми овај пакет, у њему је одјело као што га ја носим. За вријеме вечере пресвуци се. Ми смо готово једнаке величине и обје плаве. У мраку нас је тешко распознати. Један од чува-

сјећању, за васпостављањем „Свете Алијансе“. За једну такву у данашњим данима нема више мјеста у Европи. С правом је истакао социјал-демократски посланик Ellenbogen у гошљењу сједнице делегације да данашња Аустрија, Аустрија свеобштег изборног права, — нема ништа више заједничко са оном старом Аустријом, Аустријом игре, казамата, полицијске самовоље и денунцирања; ова је стара Аустрија легла у гроб, — и ма ко сједио на трон Хабсбурговаца — она се неће никад пробудити и наново оживјети.

Послије свега тога ће напљедник Еренталов имати лаку игру и улогу, — па ма се звао Bertchthold, Szögyérny или Fürstenberg. Његов је задатак пак веома прост и гласи: вјерно и чврсто, непоколебиво држање к њемачком савезу, одржавање лојалних односа к Италији, ако ова тако часан одржати хоће — и везивање доброг суједног односа са Русијом. **X.**

Поглед по свијету

Угарски сабор

Већ се приближује вријеме да угарски сабор настави свој рад. Како су се односи између владе и опозиције били силно заоштрили, да је чак и жандармерија посредовала, то се сад и с једне и с друге стране ради на томе да се постигне парламентарни мир. Ради тога централни одбор уједињених опозиционих странака пројектирао је у главном услове, под којима би се могао постићи парламентарни мир. Ти су услови ови:

Restitutio in integrum: опозиција остаје при свом становишту, да ради парламентарнога мира ни с министром предсједником др. Лукачем, ни с предсједником сабора грофом Тисом не може преговарати; изашиљање особе, која ће као homo regius са свима странкама парламента преговарати о начину успоставе нормалних односа; одступање министра предсједника д-ра Лукача и грофа Тисе; заступничка кућа има закључити, да се насиљем прихваћени нови пословник ставља изван снаге те прашњи пословник опет уводи; има се донијети једнодушни закључак заступничке куће, којим се влада позива, да парламенту предложи законске новеле, које су од дана 4. јуна прихваћене; даљи закључак заступничке куће, којим се онемогућује понављање насилних мјера у заступничкој кући и прогањање штампе; најбрже сапирање привредног положаја; након што ове тачке буду узете у обзир, има се парламенат смјеста распустити, те ново законодавно тијело сазвати, чијом ће једином задаћом бити парламентарна реформа и изборна реформа.

Мисли

Под оно облигатно: „говори се“ обично се скрива оно што би човјек хтио да се говори.

*

Не гријеши само онај који и не живи.

*

И мало може бити велико и обратно; зависи каквим се очима гледа.

*

Није тежак камен којим си ме ударио, него ми је тешка рука која га је на мене дигла. **Валси.**

Српство

Карађорђев споменик у Биограду. Нови споменик, што та је српска војска подигла Вожду Карађорђу над зидинама биоградског града на Калимегдану, потпуно је постављен и ово дана ће нарочита комисија изићи на лице мјеста да га прими.

Одликовање умјетника. Из Биограда јављају: Министар просвјете поднио је краљу указ о одликовању великога броја југословенских умјетника, који су учествовали на IV југословенској изложби.

Одликовање д-ра. М. Веснића. Д-р. Миленко Р. Веснић, посланик Краљевине Србије у Паризу, упоредо са неколико највећих правних научника из великих европских центара, одликован је избором за редовног члана института за међународно право.

Талијанско-Српска Банка. „Берлинском Локал Анцајгеру“ јавља његов биоградски дописник ово: „Талијански финансиски кругови оснивају у Биограду у споразуму с талијанском владом Талијанско-Српску Банку, за сада са капиталом од 2 милиона франака, ради унапређивања талијанско-српских трговинских веза. Изгледа да ће та нова банка бити филијала Banco di Roma“.

Здравље краљевића Ђорђа. Бечки листови пошљедњих дана су јавили, да је Краљевић Ђорђе врло опасно оболио и да се налази у једном санаторију у Швајцарској. На те вијести одговара посланство у Паризу, да стање здравља краљевића Ђорђа не задаје ни мало бриге. Краљевић се само преморио студијама у ратној школи и сада путује ради опорављења и одмора од неколико дана.

Велики српски дабротвор. Пок. Јово Симић из Лијевна у Босни завјештао је лијепе своте разним српским установама у Имотском, Дубровнику, Загребу, Лијевну, Љубушку у Чапљини, а и „Српској Ријечи“ у Сарајеву 1000 круна, укупно: 9300 круна. За живота свог још утрошио је на оправку српске цркве у Главини 15 хиљада круна. Слава му!

Српски научници у Сарајеву. Приликом „Просвјетине“ прославе у Сарајеву, држаће предавање Петар Поповић професор биоградског универзитета, др. Јован Томић, управник Народне Библиотеке, о градским и сеоским књижницама. На „Просвјетину“ прославу стићи ће поред великог броја угледних Срба и г. Стојан Новаковић, одакле ће, како далматинска штампа доноси, кренути и кроз Далмацију.

Јуначко дјело. Француски лист „Le petit Niçois“ доноси опис једног јуначког дјела Србина мрнара, Светозара Диклића. Он је 15. јуна у Ници, гдје је тада био школски брод аустро-угарске мрнарице, спасао једног младића, који је већ тонуо. Диклић је у одјелу скочио у воду и извукао дављеника, који се давио у даљини од тридесет метара. Свијет на обали, који је гледао овај призор бурно је акламирао јуначког мрнара.

Српска музичка школа у Скопљу. Овијех дана стигла је у Скопље дозвола турске владе, да Перо Ж. Илић, наставник музике у тамошњој српској гимназији и учитељској школи може отворити музичку школу за пјевање и свирање. Скопље ће добити дакле још једну нову установу. Перо Ж. Илић познат је готово у свима крајевима Српства својим музичким радом. Гдје год је био, дјеловао је с успјехом, па је и на страни разним својим музикама често гостовао. Нема сумње да ће и овом школом успјех постигнути, чему се као Срби можемо само радовати.

Нови добротвор босанске „Просвјете“. „Просвјета“ је добила још једног новог великог добротвора. Г. Стево Остојић, трговац из Прњавора и његова супруга госпођа Јованка завјештали су „Просвјети“ три куће у Прњавору у вриједности од К 50.000. Легати ће носити име: Задужбина Стеве и Јованке Остојић. Главни Одбор „Просвјете“ особито је захвалан г. Стеви и госпођи Јованки на овоме великом племенитом дјелу. Имена ових великих добротвора „Просвјете“ за вјечна времена са захвалношћу и љубављу спомињаће благодарно потомство.

Маневри српске војске. Краљ Петар је на предлог министра војног потписао указ да се у мјесецу септембру позивају на вјежбу обвезници првог и другог позива народне војске. Прве партије резервиста већ су позване за 1. септембар. Због ових вјежби неће се држати ове јесени велики маневар, већ ће по свима дивизијама бити велика одредска вјежбања, на којима ће учествовати обвезници оба позива народне војске. Та одредска вјежбања биће врло интересантна у дунавској дивизији, јер ће бити скопчана са преласком српске војске преко понтона на савско острво Циганлију.

Берба шљива у Србији. Према подацима, које је добило министарство привреде, овогодишња берба шљива у Србији биће доста добра и поред тога што су непогоде у неким окрузима сасвијем уништиле воћњаке. Али ипак овогодишња берба биће знатно мања него ранијих година. Ове године биће сирових шљива око 3400 вагона, док је у 1908. години било 4904 вагона. Најбоље су ове године родиле шљиве у округу ужичком, који ће дати 1098 вагона. Послије ужичког округа долази ваљевски са 515 вагона, затим чачански, подрински, крагујевачки, руднички, крушевачки и моравски. У осталим окрузима берба ће бити врло слаба.

Словенство

Руска експедиција. На велику Госпојину кренула се из Архангелска, руска експедиција на Сјеверни Пол. Експедицију води поморски поручник Сједов. С њим су још географ Дизе, геолог Павлов, доктор Кушаков и умјетник Пиљегин. Брод експедиције зове се „Свети Великомученик Фока“. Експедиција ће отиловити на земљу Франца Јосифа. Ту ће остати већина учесника експедиције и чиниће научна опажања, а Сједов и Визе ће са два мрнара на саоницама даље на сјевер. У ту сврху је Сједов повео 80 паса. Експедиција је врло свечано испраћена (благословио ју је и митрополит архангелски).

Југословенска изложба у Софији. Како јављају из Софије, одлучено је да југословенска умјетничка удружења приреди изложбу у Софији маја идуће године.

Забиљешке

Насједање „Земаново“

Између органа муслиманске народне организације „Н Мусавата“ и органа муслиманских одметника „Земана“ у Босни и Херцеговини води се љути бој. Муслимани што се налазе у загрљају с католицима, хтјели би да у ово врзино коло увуку сваког Муслимана, који им је на домаку. Али се они из муслиманске народне организације ускопитили, па не даду. И онда се отворила љута борба, истина без крви и копања, ала жучна и очајна.

Да превримемо један листак из тога окршаја, да се види како муслимански одметници врбују привржeнике и како освајају терен:

„Земан“ пише: „*Наш* одлични пријатељ и уважени привк Али бег Х. Алибеговић из Мадрича....“

„Н. Мусават“ на то примјећује: „Zeman“... назива *нашег* истомишљеника Алибега Х. Алибеговића, старог првака „Муслиминске Народне Организације“ својим одличним пријатељем“.

„Земан“ на то одговара да је Алибег његов добар и врло добар пријатељ и поштователь, много ближи њему, него онима око „Н. Мусавата“.

И тако у недоглед.

Најзад је и самом Алибегу то додијало, па је сад дао изјаву. Вели: о њему је нешто „Земан“ *дробио*, донекле га подизао и својтао, па се чуди зашто је рекао да је његов и одакле то кад „Земану“ није име надјевао, нити му је на кумовању био, јер је то за њ *туђи лист*. Чак му спори и да је орган њихове бивше организације, а са садашњом њиховом организацијом, вели, нијесу сви задовољни; има нас, вели, који стојимо. Зато се од „Земана“ и од његових ратоборца и изјављује да је уз Дервишбега Миралема, који је на челу муслиманске народне организације, јер му је вјеран друг.

Тако „Земан“ и сва она бутин тевабија око њега насједе са њиховим „поштователем“!

Оригинални суд

Предлог грофа Берхтолда о децентрализацији Турске узвитлао је силну прашину. Свако га на свој начин тумачи, али се сви слажу у томе да скрива задње намјере. Али најприврженији суд о томе предлогу дао је бугарски пуковник Протогров, предсједник бугарског мађедонског добротворног друштва. Тај предлог, вели он, није ништа друго него да се европским великим силама баци прашина у очи. И одмах је затим додао: Мир на Балкану може Бугарска да извојује само оружјем у руци.

Кратко, јасно и одрешито!

Турски појмови

Загребачки „Србобран“ саопштава изјаву турског министра спољних послова и онда је овако пропраћа:

„Интересантно је, како о тој регулацији границе мисли турски министар спољних послова. Он, у једном разговору са дописником „Daily Telegraph“-а признаје, да је комисија, која је у своје вријеме регулисала границу, утврдила, да су захтјеви Црне Горе потпуно оправдани. Али, вели, то је било за Абдул Хамида!

„То су турски појмови о међународним обвезама, али Црна Гора, хвала Богу, још није примораца, да турско схваћање трпи“.

Тако је то код њих од вајкада. И онда се још просвијећена Европа, која хоће силом Бога да одржи Турску и поред свега што се у њој дешава, тобож пишчуђава како се с Турцима не може на крај изаћи!

Изјава д-р Ф. Добречића

Господине Уредниче,

Молим Вас да бисте извољели у вашем цијењеном листу отштампати ово неколико редака:

У биоградској „Политици“ од 13. августа т. г., а у једном допису, који је без сумње одавде потекао, избиле су лажи и клевете против мене, које су тако низке и глупе да их само треба презирати као и оне кукавне и мизерне људе, који ни зашта боље нијесу способни; чега су и сами свјесни, те крију своја имена, јер знају да бише били осуђени.

У Риму су ме клеветали зато што сам био увијек одан Његовом Величанству Краљу Господару и Његовом узвишеном Дому, и што сам увијек као Србин писао у прилог Црне Горе и Србије. Клеветници, који су ме у пропалом републиканском листу „Ragione“ били напали, осрамотили су се пред цијелим јавним мњењем, јер су пред судом повукли све, тражећи опроштај и признавајући да су њихова тврђења и писања лажна и неоснована. Ко хоће да се увјери нека потражи лист „Ragione“ од 28. маја т. г., а тако исто листове „Tribuna“ и „Corriere d'Italia“ од 29. маја т. г., „Messaggero“ од 28. маја и др., који су најенергичније осудили поступак реченога листа према мојој особи.

Истомишљеници оних, који у Риму нијесу могли ни у чем успјети, употребљују сада недостојна стредства путем неких биоградских листова, да ми бише тобож што могли нашкодити.

Жалим што сам изазван, да и преко свог обичаја и толико одговорим на нападе својих клеветника, али то једино чиним ради поштења свијета, да као наиван не узме здраво за готово, оно што такви и њима подобни пишу противу свега и свачега, што њиховој отрованој души не годи.

Захваљујући Вам унапријед на гостопримству, биљежим се са одличним поштовањем.

Цетиње, 22. августа 1912.

Д-р Филип Добречић

Кратке вијести

Мемоари краља Милана. „Journal de Genève“ јавља из Биограда, да ће ондје доскора изићи мемоари краља Милана. Објелоданиће их бивши повјереник краља Милана у српском, француском и њемачком језику. Мемоари ће садржавати занимљивих појединости о ривалитету између Аустро-Угарске и Русије на Балкану.

Нове банке по 20 К. Ради многих фалсификата, који су тако успјешни да се могу разликовати једино по томе што је конац потписа генералног секретара Пранђера нешто краћи него у оригиналу, издаће аустро-угарска банка још ове јесени нове бакноте по 20 К, осим нових банкнота од 100 К.

За три дана из Европе у Америку. У Енглеској и Канади хоће да се створи што бржи саобраћај између Енглеске и Канаде. Саградиће се шест брзих пароброда. Ти би пароброди пловили између енглеске вароши Ливерпула и канадске вароши Хамгфакса. Постоји и један други план, који је по свему бољи. Пароброди би, по том другом плану, пловили од Ливерпула до вароши Кап Сен Шарл, у Лабрадору. Код те вароши има пространа лука, која се никад не мрзне. Између Кап Сен Шарла и Ливерпула има 1682 миље, што значи да брзим паробродима не би требало више од три дана да стигну од једне вароши до друге. Пошто је овај план наишао на велико одобравање и у Енглеској и у Канади, вјероватно ће се и остварити за кратко вријеме.

Нашљеће јапанског микада. Нашљеће, које је остало послије смрти јапанског императора састоји се већим дијелом из земаља. Од ових земаља око два мили-

---

ра је мој драган и с нама у договору, и он ће ти додати корпу, коју обично ја носим.

Онда ћеш отићи с њим доље преко степеница, која воде у собу мога оца. Он има кључ. Кућа са те стране нити је закључана нити је чува стражар. Мораш се само чувати, да те не спази мој отац. Мој драган ће с тобом говорити, као да сам то ја. Он ће ти тада рећи:

— До виђења, грађанко Розо, ти треба да будеш повјерљивија према мени.

Тад ћеш моћи мирно на улицу. Ја ћу истовремено изаћи кроз главни ходник и тада ћемо се срести пред фијакером, који ће нас одвести тамо куд треба.

Фани дохвати луда жеља за слободом и животом и то јој је надимало груди. Она је разумјела сву сласт, која је чека послије тога. И при помисли, да је и љубав очекује, она притисну груди објема рукама.

Она је дјевојку гледала оштро и рече:

— Реците ми, зашто се желите жртвовати за мене? Ви ме не познајете.

— Зато — рече Розина и заборави, да ју је ословљавала са ти, — зато што ми је ваш пријатељ обећао много новаца ако те ослободим и према томе се могу удати за свога Флорентина. Као што видите, грађанко, ја то чиним у своју рођену корист. Али ипак би више вољела, да се спасете ви, но неко други.

— Хвала, дијете моје, али ја не знам зашто.

— Зато што сте ви тако лијепи, и што је ваш пријатељ тако тужан без вас. Јер, зар није тако?

Фани пружи руку, да узме накит, који јој је Роза пружала.

Али изненада трже је натраг.

— Розо, знате ли да вас то може стати живота, ако вас ухвате?

— Живота! — викну млада дјевојка. — Не, то нијесам знала. Ви ме плашите.

Али одмах додаде мирно:

— Али, ваш пријатељ ће ми помоћи, да се сакријем.

— Нема у цијелом Паризу ни једног јединог сигурног мјеста. Захваљујем вам за ваше жртвовање, али ја не могу на тако нешто пристати.

Роза је била запањена.

— Али, вас ће одвести на гилотину, а ја се не могу вјенчати са Флорентином.

— Будите само мирни, Розо, ја ћу вам помоћи, да и без свега тога добијете своју награду.

— О, то би био украден новац.

Дјевојка је молила, плакала, преклињала — најзад паде доље и ухвати се за скут.

Фани је лако одгурну и обрте се. Мјесечев зрак је пао на њено лијепо мирно лице.

Лак повјетарац духну кроз јасну ноћ. Расцвјетала акација, дрво заточених, затресе своје мирисљиве гране и просу бијелу кишу пуну мириса на главу добровољне жртве.

она хектара заузима посјећени пиринач. Свеукупно је у вриједности од 1000 до 1250 милиона франака. Други дио пашњеђа императора је у акцијама и државним папирима. Од ових акција имао је микадо 100.000 акција јапанске државне банке и масу других вриједности, свега у суми 400 милиона франака. Овоме кодосадашњем имању треба још додати масу дворца и вила, што су разбацани по цијелом Јапану. Цивилна листа јапанског микада износила је око 8 милиона франака годишње.

Дневник

Отпутовали у Бар. Његово Величанство Краљ и сви чланови Краљевске Породице, изузев Његовог Краљ. Височанства Књаза Петра, отпутовали су јуче послије подне у Бар.

Г. **Митрополит**. Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит Митрофан, који је био на лијечењу, вратио се у сриједу из Карлсбада. Здравље Његовог Високопреосвештенства веома је повољно, чему се од срца радујемо.

Вратио се. Г. бригадир сердар Јанко Вукотић, шеф дворске војне куће, који је био изаслан на граници према Турској поводом познатих крвавих догађаја, вратио се на Цетиње пошто је мир на нашој граници у неколико повраћен

Нови бугарски секретар. За секретара овдашњег бугарског посланства постављен је г. Христо Канев, који је прексиноћ допутовао на своје ново опредјељење на Цетиње.

Нови управник држ. штампарије. Указом Његовог Величанства Краља за управника и фактора држ. штампарије постављен је г. Ђоко Јовановић, досадашњи фактор штампарије, пошто је досадашњи управник г. Милош Драгић, послије дугогодишњег службовања стављен у пенсију. Нови управник г. Јовановић за пошљедњих шест година као фактор државне штампарије учинио је много за напредак и реформисање ове наше државне установе и својим савјесним, марљивим и стручним радом успио је да је подигне на достојну висину, те је зато његово наименовање за управника поздрављено симпатично, јер влада увјерење да ће он као најбољи стручњак у графичкој вјештини у нас, учинити још много за ову државну установу.

Бави се на Цетињу Овијех дана бави се на Цетињу удова мучки и крволочно убијеног беранског кајмакама Илије Поповића, којој је испало за руком да пребјегне у нашу границу. Она ће са Цетиња с малим дјететом отићи у Француску код својих родитеља.

Наставници гимназије. Министарство просвјете и црквенијех послова изаслало је г. др. Николу Шкеровића, наставника гимназије, у иностранство ради ангажовања десет нових наставника за наше средње школе.

Промовиран. Г. Павле, син г. Мина Поповића, члана Државног Савјета у пенсији, промовиран је овијех дана на циришкој политехници за дипломираног инжињера. Млади г. Поповић је интелигентан, врло лијепо образован и влада са неколико страних језика, те ће у њему наша земља добити ваљаног и спремног службеника, чији ће рад служити на општу корист и добро. Честитамо!

Опет изазивају. Прије два дана Алекса Раковић—Калуђеровић из села Матагужа у околини тушке казе, пошао је у Тузи својим послом. Враћајући се кући, дочекају га Владнаши муслимани и мучки га из засједе убију, без икаква повода са његове стране. Ово је дјело изазвало велико огорчење, код Матагужана тим више што убице нико ни позвао није на одговорност. Алекси Раковићу погинула су два ближња рођака, кад су бјесомучни турски редовни војници напали ту скоро наше становнике у Зети и варварски их унаказили. Ово је чисто изазивање нашег становништва, јер поменути Раковић има својих рођака у нашој граници преко 40 војника, а како су ови на самој граници у непосредној близини Владнаша, то се овим убиством намјерава да се сви изазову на освету, како би се опет из Цариграда пуштали лажни гласови о нашој провокацији. Село Матагужи има до 60 кућа све самих Срба православне вјере. И ако је у њиховој непосредној близини више од 200 војника регуларне турске војске, ипак су их пустили да их једног по једног ова башибозучка руља варварски тамани.

Кинематограф. У четвртак је пријестонички кинематограф опет наставио у Зетском Дому рад послије краће паузе. Представа од од четвртка била је обилно посјећена, а својом посјетом удостојили су кинематограф и Њено Краљ. Височанство Књагиња Нашљедница и Његово Краљ. Височанство Књаз Петар. И у суботу и недјељу такође ће бити кинематографске представе. У *суботу*, вечерас, је овај програм: На Босфору, природно-колорисано; Жеља за позорницом, дирљива драма из живота једне чувене глумице; Лопов и мађед, одлична шала; Његова мајка, велика америчанска драма из живота једног чувеног умјетника на виолини, уз пратњу музике; Женска полиција, одлична комедија у једном чину. У *недјељу* је овај програм: Св. Каирнам, природно; Будина освета, индиска драма; Мала удовица и лађа што гори, драма; Побуна на броду или вјерни крманош, велика драма; и на свршетку одлична шала: Квастл као ваздухопловац.

Анархија у Турској. Још непрекидно стижу вијести о анархији која влада у Турској и која нема изгледа да ће скоро престати. У многим мјестима турске власти изаслале су комисије, које имају да испитају: ко је изазвао крваве покоље и ко је све учествовао у пљачкању, али се на те комисије гледа с неповјерењем и мисли да оне неће моћи ништа да учине. Тако јављају из Скопља, да су власти почеле да затварају све оне затворенике, које су Арнаути били ослободили, те су се многи склонили код Арнаута, гдје им власти ништа не могу. Исто тако се јављају, да су поједина племена Арнаута кренули да свете своје погинуле другове убијањем турских официра. Ради тога су већ заузели засједе и чекају да почну са својим осветама. Говори се, да се у Призрену спремају да скину са српске цркве звона. У Пећи су Арнаути држали састанак, на коме су донијели одлуку да сачекају свршетак бајрама, до конца овог мјесеца, па да уколико обнове ако им се захтјеви не испуне. Арнаути су још господари ситуације и држи се да ће поновити поход на Скопље. Турски чиновници још не смију слободно да се крећу, а многи ни дан данас нијесу се повратили на своје дужности, него Арнаути у многим мјестима врше и сада полициску и судску дужност. За Иса Бољетинца говори се, да за власти неће ни да чује и да ради на томе да Арнаути сами собом управљају и да се не покоравају властима. На прузи између Велеса и Зеленикова нађене су двије бомбе. И чете су се почеле да појављују на све стране, а на граници према Грчкој дошло је пошљедњих дана и до крвавог сукоба. Опште је увјерење, да анархија неће у скоро престати и да ће се ових дана још више разбјеснити.

Споменик Руцовићу. Пријатељи пок. Богобоја Руцовића, члана Н. Позоришта у Биограду, ријешили су да му подигну споменик на гробу. Ради тога ће почети за који дан да скупљају добротворне прилоге.

Дозвољен извоз. Ранија наредба, којом је био забрањен извоз стоке, коња и животних намирница из Црне Горе, укинута је и сада је поново дозвољен извоз у иностранство.

Нађен новац. Александар Маринковић, војни аустриски бјегунац, настањен на Даниловом Граду, полазећи за Цетиње, нашао је још у мају мјесецу на путу код Косовог Луга један новчаник и у њему 20 перпера и 60 пара, које је предао овдашњој полициској власти, да их уручи ономе чија је то својина. — Како се сопственик овога новца још није пријавио, то се поново овим позива онај што је овај новац изгубио, нека се с доказима обрати обласној управи на Цетињу.

Јесењско вријеме. Све више осваја јесењско вријеме. Кише су учестале, а температура спада и имамо већ вечери студене. Нарочито смо прошле ноћи имали силну и бујну кишу, помијешану јаким вјетром. Киша је лила као из кабла, а вјетар је бјеснио све до јутрос. И данас се киша на махове излива, небо се натмурило и нема изгледа да ће се скоро разведрити. Бојазан, је да ово ружно вријеме не нашкоди усјевима, а нарочито лози, која је у дозријевању.

Разне вијести

Сам себи на опелу пјевао. Неки листови њемачки, који излазе у Њујорку, јављају да је прије кратког времена умро један пјевач, који је био познат по томе што је живио од пјевања за грамофоне. Био је још млад и пошљедних дана био је за грамофон пјевао посмртну пјесму. Кад је умро нађено је његово писмо у коме тражи, да му у цркви пусте његов глас на грамофону, да сам себи отпјева пошљедну пјесму. Тестаменат је био сензација за свијет и црква није могла при опелу примити никога унутра, јер се хтјело све погушити: Публика је била пројурила, да присуствује тој јединствено дирљивој сцени.

Термометар за печенице. Ово је најновији изум за кухињу, а има да буде помагач куварима, којима „Куварица" прописује, како се дуго има која печеница пећи. Справа је врло једноставна: Нека врста виљушке, која се забоде у месо. Како упијед печења печење постаје све мекапије, тако виљушка све дубље пропада у месо, а посебна мјера на врху виљушке регистрира ту промјену стању меса. Кад је месо довољно печено, отвори се посебни заклопац на виљушки, а то значи: печеница је готова. Ова се справа, према увјеравању изумитеља, да употребити за све врсти меса, врло је јевтина, а да се причврстити за сваки лонац или тепсију. Тако ћемо од сада имати термометре, који ће казити на пилетину, телетину, свињетину, гулаш итд. — само ако се пребрзо не увјеримо, да је досадашње искуство наших куварица куд и камо боље, него овакви термометри!

Пакостан „самац." Господин Лазо (у чију је собу упала газдарица да изнесе шољу од каве): Баш госпа Соко, ваша коса и ваша кава, данас све више личе једно на друго. — Газдарица: Како то, господине докторе, кад моја коса није црна? — Господин Лазо: Није црна, али је сваком даном све тања.

Биљежник

— Из Сарајева јављају, да ће неколико истакнутих људи из Босне и Херцеговине свију конфесија добити угарска племства!

— У Биограду намјеравају неколико имућних људи да створе акционарско друштво, које ће подићи у Биограду ново позориште, у коме ће се приказивати само модерни репертоар.

— Професор загребачког универзитета др. Јулије Рарауер, који је покушао да себи одузме живот, стављен је у лудницу.

— „Србобран" тврди, да се Светозар Прибићевић неће повући са политичког поља, као што је то раније злонамјерно јављено.

— „Budapesti Naplo" тврди, да комесаријат у Хрватској и Славонији још неће бити укинут.

— Из Енглеске јављају, да су тамо упијед силних киша настале велике поплаве. На многим мјестима су усјеви сасвијем упропашћени.

— Многи листови доносе да ће се устав у Босни и Херцеговини укинути пошто министар Биљешки није могао да се споразумије са посланицима босанско-херцеговачког сабора.

ОГЛАСИ

Саломон М Алкалај

ТРСТ

Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.

Велико складиште најбољих сваковрсних

КОЖА

и свих других припадака за обућарску радњу.

— Уз најумјеренije цијене. —

Наруџбине извршују се брзо и тачно. Р.30. бр. 45. 11.15

МЕБЛИРАНА СОБА за самца издаје се под најам у средини вароши, у главној Катунској улици.

Обратити се Уредништву

Р. 18. бр. 49. 2,2

Српске, грчке и латинске књиге за ГИМНАЗИЈЕ продаје са 15 — 20% попуста.

Књижара

П. М. КАЛУЂЕРОВИЋА.

Р. 16, Број 50. 1—1

ЦЕНТРАЛА: ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА: ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: **дасака, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и храстова.**

Греда тесаних сваке димензије. **Горивог** дрва и **енглешког каменог угљена.**

из 1911. год.
П. п. Бр. 39. 29—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Н. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински